

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v právnej veci navrhovateľky **Z. B.** bývajúcej v B., zastúpenej JUDr. T. B. advokátom v P. proti odporcovi **JUDr. M. Ch.**, bývajúcim v K., zastúpenému JUDr. E. M. advokátkou v K. **o zrušenie rozhodcovského rozsudku**, vedenej na Okresnom súde pod sp. zn. 13C 148/2005, o dovolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 28. januára 2009 sp. zn. 7Co 153/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 28. januára 2009 sp. zn. 7Co 153/2008, **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žilina rozsudkom z 11. marca 2008 č.k. 13C 148/2005-49 zamietol návrh navrhovateľky o zrušenie rozhodcovského rozsudku č. DR 2/2005 zo dňa 20. mája. 2005 rozhodcu Bc. D. so sídlom v K..

Krajský súd v Žiline na odvolanie navrhovateľky rozsudkom z 28. januára 2009 sp. zn. 7Co 153/2008, potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým zamietol návrh o zrušenie rozhodcovského rozsudku č. DR 2/2005 zo dňa 20. mája. 2005 rozhodcu Bc. D. so sídlom v K., a zároveň určil navrhovateľke povinnosť nahradiť odporcovi trovy odvolacieho konania vo výške 120,88-Eur na účet právneho zástupcu odporcu JUDr. E. do troch dní.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie navrhovateľka, ktorá navrhla rozsudok v plnom rozsahu zrušiť, a to z dôvodov uvedených v § 237 písm. f/ O.s.p.

a podľa § 243b ods. 2 O.s.p. vrátiť vec na ďalšie konanie a rozhodnutie. Dovolanie odôvodnila tým, že odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania napriek tomu že trvala na svojej osobnej účasti na pojednávaní. Vyslovila názor, že uvedeným postupom došlo k odňatiu možnosti navrhovateľky konať pred súdom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr to, či dovolanie navrhovateľky smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Podmienky prípustnosti dovolania sú upravené v ustanovení § 237, § 238 a § 239 O.s.p. V ustanovení § 237 O.s.p. sú stanovené podmienky prípustnosti dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu bez ohľadu na jeho procesnú formu. Ustanovenie § 238 O.s.p. upravuje dôvody prípustnosti dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu vydaným vo forme rozsudku a v ustanovení § 239 O.s.p. sú uvedené dôvody prípustnosti dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu vydaným vo forme uznesenia.

Dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu je prípustné, ak smeruje proti rozsudku, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.). V preskúmanej veci navrhovateľka napadla dovolaním rozsudok odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. Rozhodnutiu odvolacieho súdu nepredchádzalo rozhodnutie dovolacieho súdu obsahujúce právny názor v tejto veci a nejedná sa ani o rozsudok, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, pretože by šlo o rozhodnutie po právnej stránke zásadného právneho významu (§ 238 ods. 2, 3 O.s.p.). Neboli teda splnené podmienky prípustnosti dovolania podľa § 238 ods. 1, 2, 3 O.s.p.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v ustanovení § 237 O.s.p., neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania

podľa § 238 O.s.p., ale komplexne sa zaoberal aj otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z vád uvedených v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (ide o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad nepodania návrhu na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, o prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným).

V rámci toho prieskumu dovolací súd ustálil, že došlo k vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. zakladajúcej prípustnosť a dôvodnosť dovolania, t.j. že odvolací súd svojim postupom odňal navrhovateľke možnosť konať pred súdom.

Pod odňatím možnosti pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) je treba rozumieť taký chybný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Podľa § 156 ods. 3 O.s.p. vo veciach, v ktorých súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia ústneho pojednávania, oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením.

Podľa § 211 ods. 2 O.s.p. ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. (v znení účinnom od 15. októbra 2008) na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak

a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie,

b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania,

c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

V ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.).

Z obsahu spisu nie je sporným, že odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.) a že došlo k verejnému vyhláseniu napadnutého rozsudku, ako to dokladá zápisnica o verejnom vyhlásení rozsudku, ktorá je na č.l. 82 spisu. Obsahom spisu v tejto právnej veci a ani obsahom zberného spisu Krajského súdu v Žiline sp. zn. 7Co 153/2008, ktorý si dovolací súd vyžiadala, však nie je doložené, že odvolací súd dodržal postup stanovený v cit. ust. § 156 ods. 3 O.s.p. o oznámení miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu, ktoré ustanovenie sa v plnom rozsahu vzťahuje aj na odvolací súd (§ 211 ods. 2 O.s.p.). V spise sa nachádza doručené predvolanie na pojednávanie /č.l. 74/ ktoré sa uskutočnilo na odvolacom súde dňa 5. novembra 2008 no na základe písomnej žiadosti navrhovateľky o odročenie pojednávania z dôvodu práceneschopnosti, a ospravedlnenej neúčasti odporcu bolo pojednávanie odročené na neurčito s tým že opätovne budú volaní účastníci konania a bude vytýčený nový termín pojednávania. Ďalšie pojednávanie bolo nariadené a uskutočnilo sa dňa 28. januára 2009 na ktorom už odvolací súd konštatoval že vec bola vytýčená na termín, prejednanie a rozhodnutie bez nariadenia ústneho pojednávania. Spis však neobsahuje žiadnu úpravu ohľadom zachovania postupu podľa § 156 ods. 3 O.s.p., t.j. pokyn, aby sa oznámilo miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením, resp. záznam, že by sa tak stalo. Ani v spise súdu prvého stupňa a ani v zbernom spise odvolacieho súdu sa teda nenachádza doklad (úprava, záznam alebo oznámenie), ktorý by osvedčil, že uvedený zákonom stanovený postup o oznámení miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu na úradnej tabuli súdu bol dodržaný. Za tohto stavu veci dospel dovolací súd k záveru, že došlo k neoznámeniu miesta a času verejného vyhlásenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu. Keď napriek skutočnosti, že nebol zachovaný postup podľa § 156 ods. 3 O.s.p., odvolací súd vyhlásil predmetný rozsudok, zaťažil ho vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Požiadavka na verejné vyhlásenie rozsudku v zmysle článku 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky vychádza z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, preto jej podstata a účel sa nemôže zásadne odlišovať od definície podanej v kontexte týchto zmlúv, napr. Európskym súdom pre ľudské práva.

Ústava zaručuje nie teoretické a iluzórne práva, ale konkrétne a účinné, preto požiadavku verejného vyhlásenia rozsudku možno považovať za splnenú len vtedy, ak má verejnosť možnosť získať informácie o dátume a mieste vyhlásenia rozsudku tak, aby pri

takomto zverejnení mohol byť prítomný ktokoľvek, kto má o to záujem, pričom vo vzťahu k účastníkom konania sa musí vychádzať z prezumpcie tohto záujmu (porovnaj Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 5/02).

Verejnosť konania patrí k ústavným procesným zárukám práva na súdnu a inú právnu ochranu. Princíp verejnosti však nie je absolútnym (verejnosť možno výnimočne vylúčiť v prípadoch ustanovených zákonom – porovnaj čl. 48 ods. 2 druhá veta Ústavy Slovenskej republiky); výnimky z tohto princípu sa ale vzťahujú na súdne pojednávanie (prerokovanie), nie však na vyhlásenie rozsudku. Povinnosť verejného vyhlásenia rozsudku je bezvýnimočná. Vyplýva to z doslovného znenia čl. 142 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj zo zákonov, ktoré v súlade s ústavou upravujú podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane, o pôsobnosti súdov a konaní pred nimi. Verejné vyhlásenie rozsudku súvisí s povinnosťou všeobecného súdu upovedomiť o tom účastníkov konania (v danom prípade dodržaním postupu podľa § 156 ods. 3 O.s.p.). Účastník konania má právo byť prítomný na vyhlásení rozsudku súdu a len on sám môže rozhodnúť, či sa tohto zasadnutia zúčastní alebo nezúčastní. Jeho rozhodnutie nemôže ovplyvniť postup súdu pri realizácii konania v intenciách článku 142 ods. 3 ústavy. Iný postup všeobecného súdu znamená porušenie ústavnosti v konaní pred ním, ktoré spočíva v porušení základného práva účastníka konania zakotveného v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) v spojení s článkom 142 ods. 3 ústavy.

Dovolací súd v tejto spojitosti poukazuje, že už spomenuté ustanovenie čl. 142 ods. 3 ústavy, ktoré obsahuje princíp verejného vyhlásenia rozsudku, má povahu ústavného príkazu pre všeobecné súdy, podľa ktorého v prípade, že rozhodujú vo forme rozsudku, sú povinné tieto rozsudky vyhlasovať vždy verejne. Ide tu o ústavnú záruku, že všeobecné súdy ako štátne orgány nemôžu obmedziť právne postavenie účastníkov v konaní pred nimi, ktoré postavenie im má poskytnúť možnosť verejne sa oboznámiť s obsahom rozsudku a s jeho odôvodnením (právo na aktívne, faktické, pozitívne konanie štátu, ktoré má základ v ústave a jej princípoch). Je zřejmé, že sa týmto ústavným príkazom sleduje ochrana účastníkov konania pred tajnou justíciou vymykajúcou sa kontrole verejnosti. Zabezpečuje sa tým aj transparentný výkon spravodlivosti a tým sa prispieva k dosiahnutiu cieľa sledovaného článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

Predpokladom prítomnosti navrhovateľky na verejnom vyhlásení rozsudku odvolacieho súdu v tejto právnej veci bolo oznámenie súdu o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v zmysle § 156 ods. 3 O.s.p. (v spojení s § 211 ods. 2 O.s.p.). Povinnosťou odvolacieho súdu bolo preto zachovať zákonom stanovený postup oznámenia miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku, k čomu však podľa obsahu základného spisu a zberného spisu nedošlo. To malo za následok predovšetkým znemožnenie samotnej účasti navrhovateľky na verejnom vyhlásení rozsudku – verejnom oboznamovaní súdu o tom, ako rozhodol (aké konkrétne výroky vyslovil) a z akých dôvodov. Tento nesprávny procesný postup odvolacieho súdu mal pre odporcu ďalší negatívny procesný dôsledok v tom zmysle, že odvolací súd mu nevytvoril procesnú možnosť kontroly, či jednotlivé výroky rozsudku, ktorý mu bol doručený v písomnom vyhotovení, sú v plnom rozsahu totožné s verejne vyhlásenými výrokmi rozsudku, a či snáď neboli prípadne dodatočne zmenené (podľa § 156 ods. 4 O.s.p. je totiž súd viazaný vyhláseným rozsudkom a vyhlásený rozsudok nemôže zmeniť, i keby si neskôr uvedomil, že rozhodol nesprávne). Odvolací súd teda uvedeným chybným procesným postupom (nedošlo k oznámeniu miesta a času vyhlásenia rozsudku v zmysle cit. § 156 ods. 3 O.s.p.) nevytvoril odporcovi zákonom predpokladanú procesnú možnosť účasti na verejnom vyhlásení napadnutého rozsudku.

Verejné vyhlásenie rozsudku nie je len formálny a samoúčelný úkon. Jeho podstata má zásadný význam a spája sa s viacerými procesnoprávnymi dôsledkami. Vyhlásením rozsudku konanie nekončí a ešte aj pri verejnom vyhlasovaní majú účastníci konania procesné práva a povinnosti. Ide tu o úkon súdu, ktorý je z hľadiska vecného, časového, miestneho a personálneho neopakovateľný a nezameniteľný s iným úkonom súdu. Z hľadiska vecného ide o to, že pri verejnom vyhlásení rozsudku má účastník, ak boli dodržané podmienky oznámenia vyhlásenia tohto rozsudku, možnosť uplatniť procesné práva smerujúce k ochrane pred tajnou justíciou vymykajúcou sa kontrole verejnosti a tiež práva zabezpečujúce účastníkovi možnosť kontroly súdu. Obsahom procesného oprávnenia účastníka pri kontrole súdu vyhlasujúceho rozsudok je predovšetkým jeho oprávnenie preveriť, či bol rozsudok v jeho veci vôbec vyhlásený (to má význam z hľadiska účastníkovej vedomosti, či je súd rozsudkom viazaný, a ak áno, akým rozsudkom – akými konkrétnymi výrokmi – je viazaný). Nezanedbateľným je tiež procesné oprávnenie účastníka preveriť, či súd vyhlásil rozsudok na oznámenom mieste a v oznámenom čase (hľadisko miestne a časové). Neprehliadnuteľným oprávnením účastníka je aj jeho právo preveriť (zistiť), v akom zložení (hľadisko personálne) súd vyhlásil rozsudok (porovnaj v tejto spojitosti najmä § 237 písm. g/ O.s.p.) a s akým

odôvodnením (hľadisko vecné). Procesný nedostatok odvolacieho súdu vo vzťahu k tomuto úkonu (nenaplnenie ustanovenia § 156 ods. 3 O.s.p.), v dôsledku ktorého sa poprie samotná podstata verejného vyhlásenia rozsudku (keďže sa neoznami čas a miesto jeho vyhlásenia), je z procesného hľadiska nenapraviteľný (nedá sa nijako konvalidovať). Nedodržanie postupu oznámenia času a miesta vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu znamená z pohľadu spomenutých kontrolných a ochranných oprávnení účastníka toľko, že korekciu porušených procesných práv účastníka možno v dovolacom konaní docieľiť len zrušením takéhoto rozsudku ako rozsudku zaťaženého vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Dovolací súd z uvedených dôvodov dospel k záveru, že odvolací súd konal v danej právnej veci inak, ako mu to stanovil Občiansky súdny poriadok v § 156 ods. 3 v spojení s § 211 ods. 2, a tým znemožnil navrhovateľke realizáciu jej procesných práv, ktoré jej pri vyhlasovaní rozsudku patria. Takéto konanie odvolacieho súdu je porušením práva na súdnu ochranu a predstavuje vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

So zreteľom na uvedené Najvyšší súd uznesením zrušil rozsudok odvolacieho súdu, a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 4 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 tretia veta O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. júla 2009

JUDr. Jana Bajánková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Marta Hrčková